

dopovd-upovnovazhenogo-z-prav-lyudini-za-2019-rk.html (дата звернення: 20.09.2021).

7. Результати моніторингового візиту до 307-го дисциплінарного батальйону Військової служби правопорядку Збройних Сил України // Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: [Веб-сайт]. Київ, 2020. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/v%D1%96zitu-do-307-go-discipl%D1%96narnogo-bataljonu-v%D1%96jskovo%D1%97-sluzhbi-pravoporyadku-zbrojnih-sil-ukra%D1%97ni/> (дата звернення: 20.09.2021).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Шкута О. О.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін
Херсонського факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Херсон, Україна*

Закладений у 2016 році новий шлях реформування кримінально-виконавчої системи та подальше реформування системи виконання покарань, у напрямку забезпечення дотримання прав людини, приведення умов тримання засуджених та ув'язнених у відповідність до європейських норм і стандартів є неможливим без використання накопиченого роками позитивного досвіду функціонування зарубіжних пенітенціарних систем.

Проте позитивний європейський досвід може бути адаптований до українських реалій лише за умови ретельного вивчення найефективніших законодавчих конструкцій, що належать до пенітенціарних систем у різних державах, і використання цих напрацювань у кримінальному та кримінально-виконавчому праві України.

Науково-практична доцільність створення в Україні пенітенціарної системи нового типу полягає в необхідності:

- 1) наукового обґрунтування спрямованості функціонування пенітенціарної системи в Україні саме на пенітенціарний вектор розвитку;
- 2) формування нової нормативно-правової бази функціонування пенітенціарних установ шляхом удосконалення чинного законодавства;

3) приведення функціонування пенітенціарних установ України у відповідність до міжнародних стандартів[1, с.6].

Серед інноваційних підходів щодо створення в Україні пенітенціарної системи нового європейського зразка, можна виділити наступні:

1. Розроблення та вдосконалення нормативно-правової бази функціонування пенітенціарної системи України шляхом прийняття Верховною Радою України таких законів: «Про засади пенітенціарної політики України», «Про пенітенціарну систему України», Основи пенітенціарного законодавства України, Пенітенціарний кодекс України, «Про пенітенціарну та постпенітенціарну діяльність інститутів громадянського суспільства».

2. Удосконалення системи підготовки персоналу для пенітенціарної системи України шляхом розроблення та прийняття Положення про проходження служби в органах і установах виконання покарань та пробації Міністерства юстиції України.

3. Реорганізацію установ виконання покарань України шляхом створення трьох видів пенітенціарних установ України, а саме:

– державні пенітенціарні установи, в яких відбуватимуть покарання особи, засуджені за особливо тяжкі злочини, яким за вироком суду призначено покарання від 10 до 15 років позбавлення волі або покарання у виді довічного позбавлення волі. Такі пенітенціарні установи мають фінансуватися за рахунок держави, у них для персоналу повинна бути розроблена окрема соціальна програма;

– муніципальні пенітенціарні установи, в яких відбуватимуть покарання особи, засуджені за інші злочини, яким за вироком суду призначено покарання до 10 років позбавлення волі. Такі пенітенціарні установи мають функціонувати за рахунок органів місцевого самоврядування, опікуватися громадськими організаціями і мати спеціальний статус;

– приватні пенітенціарні установи, в яких відбуватимуть покарання особи, засуджені за господарські злочини, яким за вироком суду призначено покарання від 6 до 15 років позбавлення волі. Такі пенітенціарні установи мають фінансуватися за рахунок потужних фінансових компаній та засудженими особами у виді окремих компенсаційних витрат.

4. Необхідність забезпечення в пенітенціарній системі блочного розміщення засуджених з дотриманням встановленої кримінально-виконавчим законодавством норми жилої площі на одного засудженого шляхом реконструкції та будівництва сучасних будівель і споруд, житлових зон установ виконання покарань, перепрофілювання кримінально-виконавчих установ залежно від рівня їх наповнення, що надасть змогу забезпечити: досягнення мети покарання шляхом корекції поведінки засудженого та спокутування його вини через страждання;

запобігання вчиненню нових злочинів; визначення індивідуального підходу до кожного засудженого й застосування до нього заходів пенітенціарної діяльності; виключення будь-яких конфліктних стосунків між засудженими, забезпечивши таким чином їхнє право на особисту безпеку; запобігання безладдям і змові проти адміністрації пенітенціарної установи; виключення взаємного утворення злочинних груп серед засуджених; не дозволить засудженому чинити зло, відкрити шлях до добра і власного самоочищення, збереже в засудженого людську гідність, почуття честі та індивідуальної відповідальності.

5. Реорганізацію триступеневої системи управління ДПтС України (центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань – його територіальні органи управління – органи та установи виконання покарань) у двоступеневу (центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань – органи та установи виконання покарань), що в свою чергу: підвищує усвідомлення керівниками органів і установ виконання покарань відповідальності за покладені на них завдання та вимагатиме постійного підвищення їх професійного рівня, а скасування однієї ланки (з деяким у зв'язку із цим розширенням штатів апарату ДПтС України) дозволить шляхом перерозподілу бюджетних коштів підвищити рівень забезпечення не лише керівників органів і установ виконання покарань, але й «середньої» та «рядової» ланки пенітенціарного персоналу, які безпосередньо виконують завдання, що впливають із «глобального» завдання ДПтС України.

6. У зв'язку зі створенням органу пробації, вжиття заходів щодо підвищення дієвості інституту покарань, не пов'язаних із позбавленням волі.

7. Розробку та прийняття постпенітенціарних заходів, що передбачає: створення в Україні організаційної системи патронажу та оптимізації механізму трудового та побутового влаштування звільнених з метою нейтралізації загальносоціальних детермінант постпенітенціарної злочинності; активізацію наглядового вектора діяльності органів прокуратури щодо чинного законодавства з метою унеможливлення зловживання правом з боку суб'єктів постпенітенціарного патронажу; удосконалення функціонування центрів реабілітації для звільнених з пенітенціарних установ з метою поліпшення умов оподаткування їхньої діяльності та забезпечення психолого-педагогічного впливу на осіб, які перебувають у них на обліку.

8. Два шляхи реформування системи слідчих ізоляторів:

1) слідчі ізолятори варто передати у відомство Міністерства внутрішніх справ у зв'язку з тим, що основним завданням Міністерства юстиції України є реалізація державної політики у сфері виконання покарань та пробації.

2) слідчі ізолятори залишити в системі ДПтС України, реорганізувавши їх у спеціальні пенітенціарні установи закритого типу.

Сьогодні стає очевидним, що вирішення завдання наближення вітчизняної пенітенціарної системи до міжнародних стандартів вимагає її перетворення на реабілітаційну систему, яка сприятиме фізичному й духовному оздоровленню засуджених, здобуттю ними необхідної професії та освіти, поверненню суспільству законослухняних і дієздатних громадян, безумовному забезпеченню прав, свобод та інтересів засуджених, обвинувачених і підозрюваних у вчиненні злочинів.

На підставі викладеного вище, можна зазначити, що за минулі роки створені необхідні передумови для переходу до наступного етапу реформування пенітенціарної системи, вирішення наявних проблем на якісно новому вищому рівні.

Література:

1. Шкута О.О. Пенітенціарна система України: теоретико-прикладна модель: монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 336 с.

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛОТНОГО ПРОЄКТУ ЩОДО ЗМІНИ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ В УКРАЇНІ

Яковець І. С.

*доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник*

м. Київ, Україна

Рудницьких М. І.

кандидат юридичних наук,

м. Київ, Україна

Нині єдиним реальним способом звільнитись з установ виконання покарань раніше призначеного строку є умовно-дострокове звільнення (далі – УДЗ): амністія та помилування як політичні інститути є нестабільними – про що свідчить той факт, що остання амністія оголошувалася у 2016 році, а щодо помилування Президент України у 2019 році видав вісім указів про помилування 97 засуджених осіб, а за перше півріччя 2020 року Глава держави підписав два укази про помилування 10 засуджених осіб.